

Tek Yumurta İkizi Ergenlerde İkiz Bağı ve Ayrışma-Bütünleşme Süreci

Twin Bond and Separation-Integration Process in Identical Twin Adolescents

Şule Baştemur¹

Bu araştırma Vth International Eurasian Educational Research Congress'de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

¹Dr. Öğr. Üyesi, Ordu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Ordu, Türkiye

ORCID: Ş.B. 0000-0003-3940-0565

Sorumlu yazar/Corresponding author:
Şule Baştemur,
Ordu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
Anabilim Dalı, Ordu, Türkiye
E-posta/E-mail: sulebasstemur@odu.edu.tr

Başvuru/Submitted: 25.09.2018

Revizyon Talebi/Revision Requested:
23.10.2018

Son Revizyon/Last Revision Received:
09.01.2019

Kabul/Accepted: 11.01.2019

Online Yayın/Published Online: 16.04.2019

Atıf/Citation: Bastemur, S. (2019). Tek yumurta ikizi ergenlerde ikiz bağı ve ayrışma-bütünleşme süreci. *Psikoloji Çalışmaları - Studies in Psychology*, 39(1): 1-22.

<https://doi.org/10.26650/SP2018-0024>

ÖZ

Bu çalışmada tek yumurta ikizi ergenlerin ikiz bağı ve ayrışma-bütünleşme sürecine yönelik deneyimlerinin derinlemesine araştırılması amaçlanmaktadır. İkiz psikolojisi bağlamında sağlıklı birey olabilmek için, sağlıklı ayrışma ve bütünleşme ve sağlıklı ikiz bağı gerekmektedir. Bu iki süreç hem birbirleri ile ilişkilidir hem de birbirlerinden önemli düzeyde etkilenmektedir. Aynı zamanda, alan yazında ikizlerin en çok problem yaşadıkları alanlar olarak da tanımlanmaktadır. Bu iki sürecin beraber incelenmesi de ikizlerin sağlıklı kimlik geliştirmeleri için önemlidir. Sağlıklı kimlik gelişimi de ikizlerin bireyselleşme süreçleri noktasında önemlidir. Bu çalışmada kartopu örnekleme yöntemi ile ulaşılan üç kadın-kadın, üç erkek-erkek tek yumurta ikizleri ile görüşme yapılmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme soruları her bir ikiz eşine ayrı ayrı sorulmuştur. Araştırmada yorumlayıcı fenomenolojik analiz yöntemi kullanılarak yapılan analizlerde, ayrışma ve bütünleşme, ikiz bağı ve ikizliğin paradoksu üst temaları ortaya çıkmıştır. Ayrışma ve bütünleşme üst teması altında ebeveyn tutumları, benzerlikler ve ortak yaşantılar, rol karmaşası ana temaları; ikiz bağı üst teması altında ayrılık kaygısı, ikiz kaybı korkusu ve benliğin ikiz eşine bağlı olması ana temaları; son olarak ikizliğin paradoksu üst teması altında bireyselleşme çabaları ve rekabet ana temaları ortaya çıkmıştır. Üst temalar, ana temalar ve alt kategoriler alan yazın ışığında tartışılmış, gelecek çalışmalara ve çalışmacılara önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Tek yumurta ikizleri, ayrışma-bütünleşme, ikiz bağı, ikiz psikolojisi

ABSTRACT

The purpose of this study is to deeply investigate the experience of twin bond and separation-integration processes in monozygotic (identical) twin adolescents. To be a healthy individual in the context of twin psychology, healthy separation-integration and healthy twin bond process are required. These two processes are both related to and significantly affected by each other. Moreover, twins' separation-integration and twin bond process are defined as one of the most problematic areas in literature. Studying these two processes together is important for twins to develop healthy identities. Healthy identity development is also significant for individuation of twins. In this study, three female-female and three male-male monozygotic twins, obtained through the snowball sampling method, were interviewed. The closed-ended questions and semi-structured interview questions were prepared by the researcher and asked to each twin separately. The interpretive phenomenological analysis method was used and separation and integration, twin bond and twinship paradox superordinate themes emerged. The main themes of parental attitudes, similarities and shared experiences, and role conflict were emerged under the separation and integration superordinate theme; separation anxiety, twin loss anxiety and dependence of self on the twin pair were emerged under the twin bond superordinate theme; and individualization efforts and competition emerged under the twinship paradox superordinate theme. The superordinate themes, main themes and subcategories were discussed in light of the literature. Suggestions to future researchers and implications are also provided.

Keywords: Monozygotic twins, separation-integration, twin bond, twin psychology

EXTENDED ABSTRACT

The twin bond and separation-integration processes in monozygotic twins are the primary variables that affect personality structures in twins. Separation-integration and twin bond are considered variables that cause twins to have problems in individualization (Klein, 2012). These two processes also affect each other significantly (Ainslie, 1997). As a definition, separation and integration in twins is a concept representing separation between twins in certain traits and integration with the twin in certain traits (Siemon, 1980). The twin bond is defined as a bond that starts in the mother's womb and connects twins to each other in a conscious or unconscious manner through their experiences (Klein, 2003). This bond causes twins to be connected to each other through a high level of telepathy or a super sensual feeling (Pearlman & Ganon, 2000). Twin bond and separation-integration has both positive and negative effects (Withrow & Schwiebert, 2005). While some of the positive effects are, a strong empathic relationship (Ainslie, 1997), a sense of trust (Adelman & Siemon, 1986), a protective factor from loneliness (Wilson, 1975); inter-identification (Ainslie, 1997), similar personalities and individualization problems (Schave & Ciriello, 1983) are examples of negative effects of the twin bond. Since there is limited research available concerning the twin individuation process, this study aims to explore the experiences of monozygotic twins regarding the separation-integration process and the twin bond during the adolescence period where the search for identity comes to the fore.

Method

The qualitative research method was used in this study in order to investigate the separation-integration and twin bond processes between twin adolescents. The study shows the research steps through the main concepts of the phenomenological method such as lived experience, intentionality, epoché, phenomenological reduction, imaginative variation and co-researchers. A total of 12 monozygotic twins (6 pairs) consisting of 3 female-female and 3 male-male pairs were interviewed in the study. The participants were obtained through the snowball sampling method. Five closed-ended questions and 12 semi-structured interview questions were prepared with the support of three specialists. The questions in the interview form concerned the parents' behavior towards their being twins, whether any comparison was made between twins, what kind of comparison was made, the equal roles given to them by parents or their roles related to being twins, their duties and responsibilities, relationships with each other, whether they put pressure on each other, their personality similarities and differences, the empathic twin bond, the experiences they had in their social life due to being twins and the impact of the relationship or bond between them on their social relationships with their friends. The interpretative phenomenological analysis method was used for data analysis. For internal validity, the dataset was sent to different specialists. Research approval conducted from the Provincial Directorate of National Education.

Results

Separation and integration, twin bond and twinship paradox superordinate themes emerged. Separation and integration is a concept meaning that twins both resemble and differ from each other in certain traits. In this way, twins can be considered as two different people rather than one. Patterns related to separation and integration created the master themes of parent attitudes, similarities/shared experiences and role conflict. The second superordinate theme is the twin bond which is a different concept. Attachment to each other means that "self-concept of one twin depends on his/her twin sibling" or "a twin feels incomplete in the absence of his/her twin" (Ainslie, 1997, p. 69). The analysis of the patterns repeated by the participants in the study revealed that master themes of separation anxiety, fear of losing a twin and dependence of self on the twin sibling. Separation anxiety includes twins' refusal to stay away from their siblings and desire to have their twins close all the time. The last superordinate theme is the twinship paradox. The concept of twinship paradox is used for situations where a person does not like being a twin or likes being a twin at certain points but wants to be different at certain points. The study revealed that the twins both liked being twins and tried to be different

from their siblings as well. The main themes of individualization efforts, a desire to live alone and competition emerged under this theme.

Discussion

The most influential people for both twins and singletons in terms of separation-integration, twin bond and the twinship paradox are the parents. Stress on parents due to having twin babies and insufficient care given to babies because of this stress are common issues witnessed in parents of twins and this affects the bond formed between babies and their mothers (Leonard & Denton, 2006). In this case, one of the twins is assigned as the surrogate parent and made responsible for his/her twin sibling due to the difficulty of raising twins and problems of attachment (Lander, 2008; Miliora, 2003; Segal, 2000). Different twin types are formed depending on whether this bond is close, distant or intertwined. Lastly, although society sees them as individuals who have good relations, sometimes twins do not like being twins and become polarized. Defined as the twinship paradox by Ainslie (1997), this represents the fact that twins want to be different from their twin siblings. This superordinate theme includes individualization efforts as a master theme. This is caused by attitudes of parents towards both twins. In some cases, twins both like being twins and make efforts to individualize and become different from their twins.

Anne karnında başlayan, bilinçli ya da bilinçsiz şekilde, yaşantılar sonrası ikizleri birbirine duygusal olarak bağlayan bağ olarak tanımlanan ikiz bağı (Klein, 2003) ve ikizlerin belli özelliklerde ikizi ile bütünleşmeyi ve belli özelliklerde ikizi ile ayrışmayı ifade eden ayrışma bütünleşme (Siemon, 1980), ikizlerin özellikle bireyselleşmeleri bağlamında en çok problem yaşadıkları alanlar olarak değerlendirilmektedir (Klein, 2012). İkiz bağı ve ayrışma bütünleşme birbirlerinden de önemli ölçüde etkilenen ve birbirlerini önemli ölçüde etkileyen kavramlar olarak da kabul görmektedir (Ainslie, 1997).

İkiz bağı, ikizlerin kendilerini başka bir insanın bir parçası olarak hissetmeleri ile ilişkili bir kavramdır. İkizlerin birbirlerine yüksek oranda telepati ya da duyuyüstü bir his ile yüksek oranda bağlanmalarına sebep olmaktadır (Pearlman ve Ganon, 2000). İkizlerin beraber büyümesi ve yıllar süren benzer yaşantıları sonucunda oluşan bu bağ, ikizlerin başta kişilik yapısı olmak üzere tüm yaşamlarını etkileyen ve ömür boyu devam eden bir süreçtir (Klein, 2003). İkiz bağının ikiz psikolojisi bağlamında hem olumlu hem olumsuz etkileri bulunmaktadır (Withrow ve Schwiebert, 2005). Bu bağın olumlu etkilerinin başında ikizler arasında kuvvetli bir empatik ilişkinin gelişmesi gelmektedir (Ainslie, 1997). Aralarındaki empatik ilişkinin kuvvetine göre de bir ikiz kendi ikiz eşinin davranışlarını tahmin edebilmektedir. Diğer olumlu etki ise bu bağ ile birlikte ikizlerin kendi aralarında kurdukları güvenli ilişki sonrası yaşadıkları güven hissidir (Adelman ve Siemon, 1986). İkizler arasında kurulan bu bağın oluşturduğu güven hissi, ikizlerin hayatında önemli bir rol oynamakta, yalnızlığa karşı koruyucu bir faktör olmaktadır (Wilson, 1975). Ayrıca, ikizler arasında kurulan bağ, ikizlerin hayatlarındaki diğer kişilere nasıl davranacakları hakkında da ipucu vermektedir (Klein, 2012). Ancak ikiz bağı kimi durumlarda ikizleri olumsuz etkilemektedir. Bu bağ sonucu kendisini bir bütünü iki parçası olarak tanımlayan ikizlerde, bireyler arası kişilik kavramı (inter-identification) gelişmekte (Ainslie, 1997), bu da ikizlerin birbirlerine benzer kişilik yapısı geliştirmelerine sebep olmaktadır. Ayrışma ve bütünleşmedeki sorunlar ve iç içe geçen ikiz bağı, uzun vadede ikizlerin hem farklı kişilik yapılarına sahip olmalarının önünde engel teşkil edebilmekte hem de bireyselleşmeyi zorlaştırmaktadır (Schave ve Ciriello, 1983).

Tekiz bebeklerde ayrışma anneden farklılaşma anlamı taşımakta iken, ikizlerde hem anneden hem de ikiz eşinden farklılaşma demektir. İkizlerde sağlıklı ayrışma ve bütünleşme yetişkinlikte olgunlaşma, ruh sağlığı, başarı ve mutluluk için gerekli bir durumdur (Klein, 2012). Hem ikizlerde hem de tekizlerde ayrışma noktasında en etkili kişiler ebe-

veynlerdir. Ebeveynler bilinçli ya da bilinçsiz şekilde ikizler arasındaki ayrışma bütünleşme sürecini etkilemekte, kimi zaman sağlıklı kimi zaman ise sağlıksız ayrışma bütünleşme sürecine beraberinde de sorunlara sebep olabilmektedirler. Ayrışma bütünleşme sorunlarının ikizlerde sebep olduğu problemlerin başında kişilik problemleri gelmektedir (Hay ve Preedy, 2006; Schave ve Ciriello, 1983). İkizlerdeki ayrışma bütünleşme ve ikiz bağına yönelik sorunlar kişiliğe etkisi dışında dil konuşma bozukluklarına ve akademik gecikmeye (Pector, 2002), akranlarla sosyalleşmede sorunlara (Oliver ve Plomin, 2007), kendini yarım bir insan gibi hissetmeye, saldırgan ve hükmedici davranışlara (Conway, Lytton ve Pysh, 1980; Hay ve O'Brien, 1984; Malmstrom ve Silva, 1986; Vandell, Owen, Wilson ve Henderson, 1988) sebep olabilmektedir Ancak farklı yaş gruplarında ayrışma ve bütünleşme noktasında farklılaşma oluşabilmektedir. Yetişkinlerle yürütülen çalışmalarda ayrışma bütünleşme noktasında ikizler ile tekizler arasında anlamlı bir farklılık bulunamazken (Hirt, 1980; McEvoy, 1985) üniversite çağındaki bireylerde ikizlerin tekizlere göre daha düşük sağlıklı ayrışma-bütünleşme ve bağımsızlık gösterdikleri (Schroeder, 1989), ergenlik döneminde ise en yoğun ayrışma ve bütünleşme sorunlarının yaşandığı görülmüştür (Akerman ve Suurvee, 2003; Novotny, 1994).

İkizlerin çocukluk döneminde birbirlerine çok bağlı olmaları beklenen bir durumdur. Gelişim dönemlerinden birlikte geçiyor olmak ve ebeveyn tutumları da bunu desteklemektedir. Ayrıca çevrenin ikizleri farklı bulmalarına yönelik tutumları da kendilerini özel ve eşsiz hissettirebilmektedir. Ancak ergenlik dönemi ile ikiz bağında önemli değişiklikler olmaktadır. İkizler bu süreçte farklı arkadaşlıklar edinmekte ve farklı ilgi alanları keşfetmektedir. Bu ayrışma süreci de kaçınılmaz şekilde aralarında bir yarışa sebep olmaktadır (Klein, 2003). Gelişimsel olarak da bu dönemin stresin en yoğun olduğu dönem olması (Santrock, 2012) ergenlik dönemini daha karışık hale getirmektedir. Sağlıklı bir ayrışma bütünleşme sürecinden söz edebilmek için sağlıklı bir ikiz bağı gerekmektedir. Bu durum da bu iki kavramın birlikte ele alınmasının önemini ortaya koymaktadır. İkizler arasındaki ayrışma bütünleşme ve ikiz bağına yönelik yapılacak araştırmalar ikizlerin sağlıklı birer yetişkin olması noktasında önemlidir. Ülkemizde de ikizlerin ayrışma bütünleşme süreci ve ikiz bağına yönelik, ikiz psikolojisi bağlamında incelenen çalışmaların eksikliği görülmektedir. Bu sebeple bu araştırmada genetik yapıları aynı olan tek yumurta ikizlerinin, kimlik arayışının ön plana çıktığı ergenlik döneminde ayrışma ve bütünleşme süreci ile ikiz bağına yönelik deneyimlerinin derinlemesine anlaşılması amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırmada ikizlerin ikiz eşleri ile ayrışma-bütünleşme süreçleri ve ikiz bağı etkisinin derinlemesine incelenmesi için nitel araştırma yöntemlerinden yorumlayıcı fenomenolojik analiz yöntemi kullanılmıştır. Fenomenolojik yöntem farkında olunan ancak derinlemesine ve ayrıntılı şekilde bir anlayışa sahip olunmayan olgularda kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Yorumlayıcı fenomenolojik araştırma ise araştırmacının iki anlam arasında arabulucu olması şeklinde açıklanmaktadır (van Manen, 1990 akt. Creswell, 2007). Bu sebeple bu araştırmada ikiz olma, ayrışma bütünleşme ve ikiz bağı kavramları arasında araştırmacının arabulucu olması ile bu kavramlar arasındaki ilişkileri ve ikizlerin ikiz bağı ve ayrışma bütünleşme süreçleri fenomenini nasıl anlamlandırdıkları incelenecektir. Fenomenolojik yöntemin ana kavramları üzerinden araştırmanın basamaklarına değinilecektir (Yüksel ve Yıldırım, 2015). Bu ana kavramlar ve aşamalar şu şekildedir:

Yaşanılan deneyim. Fenomenolojik araştırmalarda yaşanmış deneyimler araştırmanın başlangıcı ve sonlandırılması için önemlidir (Creswell 2007). Hem araştırmacıların hem de katılımcıların fenomenle ilgili tecrübe sahibi olması gerekir ve bu tecrübe de her iki grup için önemli olmalıdır. Bu araştırmada ikiz olmanın hayatlarına ayrı bir anlam kattığını kabul eden tek yumurta ikizleri ile çalışılmıştır. Araştırmacının kendisinin de ikiz annesi olması, ayrışma bütünleşme bağlamında sorun yaşayan ikiz bireylere ve ailelerine uzman olarak psikolojik yardım sağlaması ve ikiz olmaya dair akademik çalışmalar yapması ikiz olmanın araştırmacı için de önemli olduğunun göstergesidir.

Amaçlılık. Fenomenolojik yöntemde amaçlılık bireylerin bilinçli olarak yaptıkları eylemlere vurgu yapmaktadır. Bu sebeple araştırmada bu konu bilinçli bir tercihtir. Amaçlılık iki boyutta incelenmektedir. Noema nesneye ilişkin algıları, duyguları, düşünceleri ve hatıraları ve yargıları yansıtan deneyim iken; noesis algılama, hissetme, düşünme, hatırlama veya yargılama gibi deneyimin eylemidir (Çilesiz, 2011). Bu sebeple araştırmada noema ve noesis kavramları bağlamında ikizlerin ikiz bağı ve ayrışma ve bütünleşme süreçleri fenomenini nasıl anlamlandırdıkları incelenecektir.

Paranteze alma süreci. Bu süreçte araştırmacının konuya dair olası ön yargılarından uzak durarak yeni bir bakış açısı geliştirmesi için görüşme soruları katılımcılara sorulmuştur. Araştırmacının kendisi ikiz annesi olduğu ve yaşadığı tecrübeleri araştır-

madan uzak tutmak istediği için araştırmacı tarafından hâlihazırda bilinen bilgiler dışarıda tutularak analiz sürecine geçilmiştir.

Fenomenolojik azalma. Katılımcıların görüşmeleri sonrası ses kayıtlarının metin haline getirilme sürecidir. Bu noktada olgunun tanımlanması için konu ile ilgisi olmadığı düşünülen ifadeler, tekrarlayan ya da anlaşılması güç cümleler çıkarılmakta gereksiz veri temizliği yapılmaktadır. Bu aşamada da ikizlerle yapılan görüşmelerden elde edilen ses kayıtları deşifre edilmiş, işlenmemiş veriler çıkarılarak veri temizliği yapılmış, metin analize hazır hale getirilmiştir.

Yaratıcı varyasyon süreci. Yaratıcılık gücünün kullanılmasıyla, olguya farklı perspektiflerden yaklaşma sürecidir. Analize başlanmış ve temalar oluşturulmuştur. Bu süreç ikizlerde ikiz bağı ve ayrışma bütünleşme süreci fenomenleri ile ilgili anlamların bulunmasına kadar devam etmiştir.

Yardımcı araştırmacılar. Fenomenolojik araştırmalarda her ne kadar katılımcılar aktif olarak araştırma sürecinde olmasalar da onların algı ve deneyimleri araştırmanın oluşmasını sağladığından (Yüksel ve Yıldırım, 2015) araştırmacılar elde edilen bilgileri yardımcı araştırmacılar ile paylaşmaktadır. Bu sebeple araştırmada elde edilen kategoriler ve temaları araştırmaya katılan ikizlerle paylaşılmıştır.

Katılımcılar

Araştırmada 3 çift kadın-kadın, 3 çift erkek-erkek olmak üzere toplam 12 tek yumurta ikizi öğrenci ile görüşme yapılmıştır. Katılımcılar Türkiye'nin bir büyükşehirinde yaşayan ve ortaöğretim kurumuna devam eden öğrencilerdir. Katılımcılara kartopu örnekleme yöntemi ile ulaşılmıştır. Araştırmaya gönüllülük usulü ile katılan katılımcılara tanıdıkları başka tek yumurta ikizi olup olmadığı sorulmuştur. Her ikizin uygulama sonrası araştırmacıları başka bir ikize yönlendirmesi sonucu katılımcılara ulaşılmıştır. Katılımcıların yaş aralığı 16-18 yaş arası olup ortalaması 17'dir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın veri toplama aracının belirlenmesi aşamasında öncelikle ikizlerin ayrışma ve bütünleşme ile ikiz bağı noktasında yaşadıkları problemler literatür taraması ile belirlenmiştir. Bu problem alanlarına göre sorular hazırlanmıştır. Sorular öncelikle tek yumurta ikizi bir çift yetişkin tarafından ayrı ayrı incelenmiştir. Gerekli düzeltmelerin yapılması sonrası sorular uzman desteği almak için rehberlik ve psikolojik danış-

manlık alanından üç uzmana gönderilmiş ve eleştiriler doğrultusunda son hali verilmiştir. Bu bağlamda üç uzman, iki yetişkin ikiz birey desteği alınarak ikizlerin ayrışma bütünleşme ve ikiz bağı üzerinde etkili olabileceği düşünülen 5 kapalı uçlu bilgi sorusu ve 12 yarı-yapılandırılmış görüşme sorusu görüşmeler esnasında katılımcılara yöneltilmiştir.

Görüşme formunda yer alan sorular ebeveynlerin ikiz olmalarına yönelik davranışlarına, ikizler arası karşılaştırma yapılıp yapılmadığına, yapıldıysa hangi noktalarda yapıldığına, ebeveynlerin kendilerine verdiği eşit rollere ya da ikiz olmaya dair rollerine, görev ve sorumluluklarına, birbirleri ile ilişkilerine, birbirlerine baskı yapılıp yapılmadıklarına, kişilik farklılıklarına ya da benzerliklerine, empatik bağa, sosyal hayatta ikiz olmalarından dolayı yaşadıkları deneyimlere ve aralarındaki ilişkinin ya da bağı arkadaşları ile sosyal ilişkilerine etkilerine ve ikiz olmayı nasıl anlamlandırdıklarına yöneliktir.

Veri Toplama Süreci

Araştırmanın planlaması sonrası bulunulan ilin Milli Eğitim Müdürlüğünden araştırma izni alınmıştır. Ayrıca ebeveynlere çalışma ile ilgili dokümanlar ve izin formu gönderilmiş, onay alındıktan sonra görüşmeler gerçekleştirilmiştir. İkizlere ise araştırmaya katılmak isteyip istemedikleri, istedikleri zaman soruya yanıt vermeme hakları ve istedikleri zaman görüşmeden ayrılma hakları olduğu belirtilmiştir. İkiz bireylerin verecekleri cevapların birbirlerini etkilememesi için her ikiz eşi ile ayrı ayrı görüşülmüştür. Görüşme zamanları ikizler ve buldukları okul psikolojik danışmanı ile belirlenmiştir. Görüşmeler ikizlerin okulunda bulunan okul psikolojik danışma servisinde yürütülmüştür. Görüşmeler ortalama yarım saat sürmüş ve her görüşme için ses kaydı alınmıştır.

Verilerin Çözümlemesi

Veri çözümlemesinde yorumlayıcı fenomenolojik analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu analizde tüm veri cümle cümle analiz edilmektedir. Önemli olan noktalar etiketlere not edilmektedir. Tüm veri analiz edildikten sonra elde edilen tüm etiketler soyut temalar olarak organize edilmektedir. Bu süreçte ayrıca karşılaştırmalar ve ilişkilendirmeler yapılarak ana temalar ortaya çıkarılmaktadır. Veri çözümlemesine ses kayıtlarının deşifre edilmesi ile başlanmıştır. Öncelikle tüm veri cümle cümle incelenmiş, önemli yerlere etiket konulmuş, tüm etiketlerden elde edilen veriler kümelenmiş ve temalar ortaya çıkarılmıştır.

Güvenirlilik. Kategorilerin yorumlanmasının araştırmacıdan araştırmacıya ya da iki farklı zamanda değişmemesi nesnellüğün şartı olarak güvenirliliği sağlar. Güvenirlilik için

öncelikle veri setinin farklı bölümleri alanda uzman 3 kişiye gönderilmiş ve analiz yapmaları istenmiştir. Araştırmacının analizleri ve uzmanlardan elde edilen analizler karşılaştırılmış ve araştırmacı tarafından yapılan uygulamanın güvenilir olduğu sonucuna varılmıştır. Bu noktada uyum puanı olarak Tavşancıl ve Aslan (2001) tarafından kabul edilen %70 uyum puanı esas alınmıştır. Araştırmacıların uzlaşma sayısının, uzlaşma sayısı ve uzlaşmama sayısının toplamına bölünmesi ile elde edilen güvenilirlik bu araştırmada %82 olarak bulunmuştur. Ayrıca, bu araştırmada katılımcıların eş araştırmacı olarak değerlendirilmesi sebebiyle, temalar katılımcılara telefon ve e-posta yoluyla iletilmiştir.

BULGULAR

Araştırmada katılımcılara ayrışma ve bütünleşme ile ikiz bağı sürecini doğrudan etkileyeceği düşünülen kapalı uçlu sorular yöneltilmiştir. Bulgular, katılımcıların benzer yaşantılara sahip olduklarını göstermektedir. Katılımcıların verdikleri yanıtlar araştırmadan elde edilen ilk bulgular olarak betimlenmiş ve Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. İkizlerin Benzer Yaşantılarına İlişkin İlk Bulgular

	Kadın-Kadın			Erkek-Erkek		
	Çift 1	Çift 2	Çift 3	Çift1	Çift 2	Çift 3
İsimleriniz uyumlu mu?	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Benzer Kıyafet Giyildi mi?	✓	✓	✓	✓	✓	✓
En Yakın Arkadaşınız İkiziniz midir?	✓	☒	✓	☒	☒	☒
Evde Aynı Odayı mı paylaşıyorsunuz?	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Aynı sınıfta mısınız?	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Tablo 1’de de görüldüğü üzere, 5 çift ikizin isimleri uyumlu iken bir çiftin isimleri uyumlu değildir. Tüm ikiz çiftleri çocukluklarından itibaren benzer kıyafet giymektedir. Sekiz kişi, kendi ikiz eşlerini en yakın arkadaşı olarak görmekte iken, 4 kişi başkasını en yakın arkadaşı olarak değerlendirmektedir. Ayrıca tüm erkek-erkek çiftler birbirlerini en yakın arkadaşları olarak görmektedir. Tüm ikizler aynı sınıftadırlar ve evde aynı odayı paylaşmaktadırlar.

Araştırmada katılımcılara yönlendirilen yarı-yapılandırılmış görüşme sorularına ilişkin yürütülen veri analizi sonucunda üst temalar, ana temalar ve alt kategorilere ulaşılmıştır. Analiz sonuçları ile ilgili detaylar Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Temalar

Üst Tema	Ana Tema	Alt Kategoriler
Ayrışma ve Bütünleşme	Ebeveyn Tutumları	Eşit mi, Adil mi? Vekil Ebeveyn Karşılaştırma/Kıyaslama
	Benzerlikler/Ortak Yaşantılar	Aynı Okul Benzer İsim Benzer Kıyafet Aynı Arkadaşlar
	Rol Karmaşası	
İkiz Bağı	Ayrılık Kaygısı	
	İkiz Kaybı Korkusu	
	Benliğin İkiz Eşine Bağlı Olması	En Yakın Arkadaşım İkizim İkiz Eşinden Ayrı Karar Alamama
İkizliğin Paradoksu	Bireyselleşme Çabaları	
	Rekabet	

Üst Temalar

Ayrışma ve bütünleşme. İkizlerin belli oranda birbirlerine benzemeleri belli oranda da farklılaşmalarını ifade eden bir kavramdır. Bu şekilde ikizler birbirlerinin aynısı olmaktan ziyade iki farklı kişi olarak değerlendirilebilmektedir. Ayrışma ve bütünleşme ile ilgili örüntüler *ebeveyn tutumları*, *benzerlikler/ortak yaşantılar*, *rol karmaşası* ana temalarını oluşturmuştur.

Ebeveyn tutumları ana teması ebeveyn rollerinin genellikle ikizleri tek kişi olarak değerlendirme odaklı olduğu yönündedir. Alt kategorilerden *eşit mi adil mi* alt kategorisi değerlendirildiğinde ise katılımcıların hepsi ebeveynlerinin kendilerine her zaman adil değil eşit davrandığını belirtmektedir. Ayrıca ebeveynler ikizler arasında özellikle akademik başarı ya da söz dinleme noktasında *karşılaştırma ve kıyaslama* yapmaktadır. Katılımcılardan birinin ifadesi şu şekildedir: “Benim ilkokulda derslerim çok kötüydü, annem bana hep ikizin gibi çalış derdi, ikizin ödev yapıyor sen de yap derdi. Hep ikizime göre değerlendirildim. Çok rahatsız olurdum. Şimdi de benim derslerim çok iyi ben takdir aldım, o teşekkür. Şimdi aynı şey ona yapılıyor” (D-1). “İkizin odanı topladı sen hala oturuyorsun, ikizin uyudu sen neden uyanıksın, ikizin nasıl anlıyor bizi, sen neden bu kadar inatçısın... Bu sorulara o kadar çok maruz kalıyorum ki...” (A-1). “O her şeyi benden önce başardı, ben onu hep gözlemlerim ve aynı şeyi yaptım çünkü annem ve babam hep onun gibi olmamı istiyordu” (E-2). Bir diğer alt kategori ise *vekil ebeveynlik*dir. İkiz çocuklarla ilgilenmenin zor olması sebebiyle anneler bu konuda daha iyi olabileceğini dü-

şündükleri ikizlerinden birini diğeri için vekil ebeveyn tayin etmekte, kendileri yokken kardeşinin sorumluluğunu da alması istenmektedir. Bir katılımcı bu durumu şu sözlerle ifade etmektedir: “*Annem babam evde yokken sorumluluk ikizime bırakılır çünkü onun daha olgun olduğunu düşünüyorlar, beni ona emanet ediyorlar*” (A-2). “*İkizim benim annem gibi davranıyor, her şeyde ondan izin almamı istiyor*” (D-2).

Ayrışma ve bütünleşme üst teması altında oluşan bir diğeri ana tema *benzerlikler/ortak yaşantılar*dır. Bu ana temayı oluşturan alt kategoriler ise *aynı okul, benzer isim, benzer kıyafet* ve *aynı arkadaşlar*dır. İkizlerin aynı aileyi paylaşmalarının yanı sıra aynı arkadaşları, aynı okulu hatta aynı kıyafetleri paylaşmaları durumu da söz konusudur. İkizlerin isimlerine bakıldığında ise genellikle bir uyum söz konusudur. Katılımcılar bu durumu şu sözlerle ifade etmektedir: “*Evet hep uyumluydu, en değişik olanları aynı kıyafetlerin farklı renkleri idi*” (B-2). “*Bir kez farklı okula gitmeyi denedik, bir hafta bile ikizim olmadan dayanamadım*” (C-1). İkizlerin hayatlarındaki ortaklıklar ya da benzerlikler de ayrışma ve bütünleşme sorunlarının göstergeleri olabilmektedir.

Bu tema altındaki son ana tema *rol karmaşası*dır. Ebeveynleri ikizleri genellikle kendi isimleri ile değil “ikizler” diye çağırılmaktadır. Tek yumurta ikizi olma sebebiyle çevrede de sıklıkla karıştırılan ikizler bir süre sonra her iki ismin de kendilerine ait olduğu izlenimine kapılmaktadırlar. Birbirlerinin görev ve sorumluluklarını üstlenme de aynı isimleri kullanmanın sonucudur. Bir katılımcı bu durumu şu şekilde özetlemektedir “*Kendi isimle hitap ettiklerinde de bakıyorum, ikizimin ismiyle hitap ettiklerinde de. Biri bir şey isteyecekse ya da söyleyecekse bana söylemiş ikizime söylemiş çok da fark etmez, neticede ikimiz biriz*” (C-1). “*Birçok kez birbirimizin yerine geçtik. İkiz olmanın iyi tarafı ikizinin cezadan kurtulmasını sağlamaktır*” (F-1)

İkiz bağı. İkiz bağı her ne kadar ayrışma ve bütünleşme ile ilişkili olsa da farklı bir kavramdır. İkizlerin birbirlerine bağlılıkları, “ikiz eşlerinden birinin benlik kavramının ikiz eşine bağlı olması” ya da “ikizinin yokluğunda kendini eksik hissetme durumu” dur (Ainslie, 1997, p. 69). Araştırmada katılımcıların tekrarladığı örüntülerin analizi de *ayrılık kaygısı, ikiz kaybı korkusu, benliğin ikiz eşine bağlı olması* ana temalarını ortaya çıkarmıştır.

Ayrılık kaygısı ikizlerin ikiz eşinden uzak kalmak istememe, ikizinin her zaman yanında olması şeklindeki düşünceleri içermektedir. Katılımcılardan biri bu durumu şu şekilde ifade etmiştir: “*İkizim hayatımdan çıkarsa boşlukta hissederim. O olmazsa ben*

bir hiçim. O benden kopsa bile ben ondan kopmam” (A-1). “Bazen şakalaşıyoruz, ikiz kardeşlerle evlensek ne güzel olur diye, haberlerde görmüştük bir kez, keşke öyle bir şey olsa, hiç ayrılmayız böylelikle” (F-1).

İkiz kaybı korkusu da ikizinin kendisinden önce ölümüne yönelik korkulardır. Bir katılımcı bu durumu şu şekilde ifade etmiştir: “Önce ben doğdum, umarım önce ben ölürüm” (D-1). “Bizim bir arkadaşımız vefat etti, o günden beri hep düşünüyorum, ya ikizim de ölürse diye. Bunu düşünmeye başladığımda hemen onun yatağına gidiyorum, lütfen ona bir şey olmasın” (A-1). “Bazen ikizimi mi daha çok seviyorum yoksa annemi mi diye düşünüyorum, anneme bir şey olursa ikizim var diyebilirim ama ikizime bir şey olursa yapayalnız kalırım” (E-1).

Son ana tema *benliğin ikiz eşine bağlı olmasıdır*. Bu durum ikizlerde ayrışma sürecinde karışıklığa ve problemlere sebep olan bir durumdur. İkizler kendilerini birbirlerine bağlı hissetmektedirler. Bu noktada öne çıkan alt kategoriler *en yakın arkadaşım ikizim* ve *ikiz eşinden ayrı karar alamama* şeklindedir. Katılımcılar bu durumu şu şekilde ifade etmektedir. “Bir karar alınacaksa hep beraber alıyoruz, mesela hangi üniversitede ne okuyacağımız bile belli, ikimiz de aynı üniversitesi aynı bölümü istiyoruz” (D-2). “İkizime söylemeden kimse ile başka plan yapmıyorum” (B-1). “İlk çıkma teklifi aldığımda kabul edeyim mi diye ilk ikizime sordum mesela” (A-1). “Biz iki kişi doğduk, anne karnında da birlikteydik, tüm yaşamımızda da, tabii ki birbirimize soracağız, bir şeyler danışacağız. Mesela o mutsuzken ben nasıl mutlu olayım ki. O ağlarken ben nasıl güleyim. Birlikte var olduk biz. Çok normal değil mi bu, yoksa bu durumu sadece ikizi olanlar mı anlayabilir?” (E-1). “Birçok kez “ben” demem gerek yerlerde bile “biz” dediğimi fark ediyorum” (A-1).

İkizliğin paradoksu. Katılımcıların belirttikleri ifadelerden ortaya çıkan son üst tema *ikizliğin paradoksudur*. *İkizliğin paradoksu*, ikiz olmaktan hoşlanmayan ya da ikiz olmaktan belli noktalarda hoşlanılan ancak belli noktalarda ikizinden farklı olmak istenilen durumlarda kullanılmaktadır. Araştırmada tekrarlanan anlamlarda ikizlerin hem ikiz olmaktan hoşlandıkları hem de ikizlerinden farklılaşma çabaları olduğu yönündedir. Bu tema altında *bireyselleşme çabaları* ve *rekabet* ana teması ortaya çıkmıştır.

Katılımcıların *bireyselleşme çabaları* ana teması bağlamındaki ifadeleri şu şekildedir: “Liseye kadar hep aynı ya da benzer giyindik ama ben hiç sevmedim aynı şeyi giymeyi. Liseye başlayınca bir daha hiç aynı giymedim” (D-2). “Bana ikizler diye seslenil-

mesinden hiç hoşlanmıyorum, benim bir ismim var” (B-1). “İki yarım olmaksızın bir tam olmayı tercih ederim” (B-1). “İkizim yanımda yoksa eğer herkes önce ikizin nerde diye soruyor, sen nasılsın diye sorsanız önce...” (C-1). “İkizimden ayrı bir şeyler yaptığımda mutlu oluyorum, bu sanki ikizim olmasını istemiyordum gibi değil de, yalnız başıma yapınca kendimi daha kendim gibi hissediyorum, yani o yokken ben var oluyorum” (D-1).

Bu üst tema altındaki son ana teması ise rekabettir. Bu durum başlangıçta anne ilgisi için oluşsa da ilerleyen dönemlerde ikizlerin kendilerini gösterme çabaları olarak değerlendirilmektedir. Katılımcılar bu durumu şu şekilde ifade etmektedir: “İkizimden daha yüksek not almak için o kadar çok çalıştım ki takdir aldım” (B-2). “Onun benden hep bir adım önde olması onun gibi olmak için çalışmamı sağladı, korkuyorum bu hep böyle devam edecek, hep onu geçmeye çalışacağım” (C-2).

TARTIŞMA

Araştırmanın amacına yönelik olarak yapılan yorumlayıcı fenomenolojik analiz sonuçları ayrışma ve bütünleşme, ikiz bağı ve ikizliğin paradoksu olmak üzere üç üst tema oluşturmuştur. Ayrışma ve bütünleşme temasının ana temaları, ebeveyn tutumları, benzerlikler/ortak yaşantılar ve rol karmaşasıdır. İkiz bağı üst temasının altında, ayrılık kaygısı, ikiz kaybı korkusu, benliğin ikiz eşine bağlı olması ana temaları ortaya çıkmıştır. İkizliğin paradoksu üst temasının ana temaları ise bireyselleşme çabaları ve rekabettir.

İkizlerde ayrışma ve bütünleşme ve ikiz bağına yönelik yapılan analizler özellikle ayrışma ve bütünleşme noktasında ebeveyn tutumlarının bu iki sürecin oluşumundaki etkisini göstermektedir. Literatürde de ikizlerin ayrışma ve bütünleşme sürecindeki etkili kişilerin ebeveynler olduğuna yönelik çalışmalar bulunmaktadır (Conway, Lytton ve Pysh, 1980; Friedman, 2008; Malmstrom ve Poland, 1999). İkiz büyütme sürecinin zorluğu (Golombok, Olivennes, Ramogida, Rust ve Freeman, 2007; Lutz ve ark., 2012; Olivennes, Golombok, Ramogida, Rust ve Team, 2005), ikiz bebek sahibi olmanın ebeveynler üzerinde oluşturduğu stresin, ebeveynlerin bebekleri ile yeteri kadar ilgilenememesine sebep olması (Colpin, Munter, Nys ve Vandemeulebroeck, 2000; Damato, Anthony ve Maloni, 2009; Ellison ve Hall, 2003; Glazebrook, Sheard, Cox, Oates ve Ndukwe, 2004; Leonard ve Denton, 2006), ikiz çocukların nasıl yetiştirilmesi gerektiğine yönelik ebeveynlere rehberlik edecek çalışmaların eksikliği (Pearlman, 2000; van der Zalm, 1999), ergenlik döneminde ebeveyn ve ikiz birey çatışmasına ikiz eşinin de

dahil olması (Hay, 2006) ikizler arasındaki ayrışma ve bütünleşme sürecini etkilemektedir. Araştırmada alt kategorilerden biri olarak ortaya çıkan vekil ebeveynlik durumu da birçok araştırma ile desteklenmektedir. Ebeveynler ikiz büyütmenin zor olması ve bağlanma sorunları sebebiyle ikizlerden birini vekil ebeveyn olarak değerlendirebilmekte ve ikizinin sorumluluğunu kendisine verilebilmektedir (Lander, 2008; Miliora, 2003; Segal, 2000). Özellikle ergenlik döneminde, ikizlerden birinin diğerinin sorumluluğunu da alması istenilen sosyalleşme ortamlarında, ikizlerden biri diğerinin ebeveyni rolünü üstlenebilmektedir (Hay, 2006). Bu durum da ikizlerden birinin diğerinin ebeveyni rolünü üstlendiği “birbirine bağlı kimlik” türünün gelişmesi ile sonuçlanabilmektedir (Klein, 2003, s.10). Bu sebeple bu kimlik türü de alan yazında ayrışma ve bütünleşme sorunlarının yüksek oranda görüldüğü tür olarak kabul edilmektedir (Klein, 2003; Schave ve Ciriello, 1983). Araştırmadan elde edilen ebeveyn tutumları ana temasının altında bulunan eşit mi adil mi alt kategorisi de ebeveynlerin ikizlerine davranışlarında yaşadıkları ikilem olarak alan yazında yer almaktadır (Beck, 2002; Goshen-Gottstein, 1980; Lawson ve Brosshart, 2004). Ebeveynler ikizlerine adil mi yoksa eşit mi davrandıkları noktasında sorun yaşamaktadırlar. İkizlerin birinin başarısında ikisinin birden ödüllendirilmesi ya da bir davranış sonrası ikisinin birden cezalandırılması ikizlere farklı birey olmaları gerektiği mesajı yerine bir bütün olma mesajı vermektedir (Friedman, 2014). Bu durum da uzun vadede ikizlerin iki farklı kişilik geliştirmelerini engelleyerek ayrışma ve bütünleşme sorunlarına sebep olabilmektedir (Lawson ve Brosshart, 2004). Araştırmada öne çıkan bir diğer alt kategori ise ebeveynlerin ikizleri arasında karşılaştırma ve kıyaslama yapması durumudur. İkizlere yönelik alan yazındaki çalışmalar da ebeveynlerin sıklıkla ikizleri arasında kıyaslama ve karşılaştırma yaptığı yönündedir (Case, 1996; Conlon, 2009). Özellikle ergenlik döneminde ebeveynlerin karşılaştırma ve kıyaslama yapması ikizlerin buna itiraz etmeleri ile çatışmaların yaşanmasına sebep olabilmektedir (Klein, 2003). Ayrıca, ikizlerden birinin gelişimsel olarak diğerinden daha önde olduğu durumlarda da kıyaslamalı davranışlar ikizler arasındaki gelişimsel farklılıkları arttırmaktadır (Hay ve Preedy, 2006).

Ayrışma ve bütünleşme üst teması altında ortaya çıkan ikinci ana tema benzerlikler ve ortak yaşantılardır. Kimi zaman ebeveynler tarafından kimi zaman ise ikizlerin kendileri tarafından oluşturulan bu benzerlikler arasında aynı okula gitmek, benzer isimlere sahip olmak, benzer kıyafetler giymek ve aynı arkadaşlara sahip olmak gelmektedir. Bu noktada yürütülen çalışmalara bakıldığında ebeveynlerin ikizlerinde benzer yaşantıları

destekledikleri görülmektedir. (Beck, 2002; Conlon, 2009). Bu ikiz bireyler, bir bütünü iki parçası olduklarına dair bir düşünce içerisine girebilmekte, bu durum da güçlü ancak sağlıklı bir ikiz bağı (Ainslie, 1997) kurmalarına ve ayrışma ve bütünleşme konusunda zorluk yaşamalarına sebep olmaktadır (Cohen, Dibble ve Grawe, 1977; Pearlman, 2000; Showers ve McCleery, 1984).

Ayrışma ve bütünleşme üst teması altında bulunan son ana tema ise rol karmaşasıdır. Bu temada ikizler kendi rolleri ile ikizinin rollerini birbirlerine karıştırmakta, kendilerini tanıtırken aynı sıfatları kullanmakta ve kendisini ikizinin aynısı olarak tanıtmaktadır (Ainslie, 1997). Bu bağlamda yürütülen çalışmalarda da ikizlerin rollerinin karıştığı durumlar görülmektedir (Estrin, 2012; Pogrebin, 2010). Özellikle ikizlerin kimlik özellikleri ile farklı ikiz türlerinin belirlendiği bir araştırmaya göre, yakın çiftler olarak tanımlanan kimlik türündeki ikiz bireyler ikiz eşleri ile bir bütün olduklarına inanmakta, birbirlerinin isimlerini de kullanabilmektedir (Hay ve Preedy, 2006). İlk kez Schave ve Ciriello (1983) tarafından tanımlanan kimlik türlerinden birim kimlikteki bireyler de bu rol karmaşasını en sık yaşayan bireyler olarak tanımlanmaktadır.

Araştırmanın bir diğer önemli bulgusu ayrışma ve bütünleşmenin ikiz bağına da etkiliyor olmasıdır. Bu noktada yürütülen analizler ikiz bağına ayrışma ve bütünleşme sürecinin oluşması ile paralel şekilde ilerlediği yönündedir. Bu da alan yazında desteklenen bir durumdur. İkiz bağı doğum öncesinde başlamakta, ikizlerin birbirleri ile yakın ilişkileri ve ayrışma bütünleşme süreçleri ile gelişmektedir (Cassell, 2011). Özellikle ayrışma ve bütünleşme sürecinin sağlıklı ilerlediği ikizlerde görülen benzerlikler ikizlerin kendilerini bir bütünü iki parçası olarak hissetmelerine sebep olmakta, bu durum da güçlü ancak sağlıklı bir ikiz bağı geliştirmelerini sağlamaktadır (Ainslie, 1997). Bu bağın ikizler arasındaki yakınlığına, uzaklığına ve iç içe geçmiş olmasına göre farklı ikiz türleri de oluşmaktadır. Bu ikiz türleri de birim kimlik, birbirlerine bağımlı kimlik, bölünmüş kimlik, idealleştirilmiş kimlik, rekabetçi kimlik ve kardeş bağlanma kimliğidir (bireysel kimlik) (bireysel kimlik; Klein, 2003, 2012; Schave ve Ciriello, 1983).

İkizlerde ayrışma ve bütünleşme ile ikiz bağına yönelik yapılan analizler özellikle ikiz bağı noktasında ayrılık kaygısı, ikiz kaybı korkusu ve benliğin ikiz eşine bağlı olması ana temalarını ortaya çıkarmaktadır. Alan yazında ikizlerin birbirlerinden ayrılmalarına yönelik yürütülmüş çalışmalar da bu temaları desteklemektedir (Diskin, 2001; Withrow ve Schwiebert, 2005; Woodward, 2006). Özellikle dünyaya takım olarak gel-

diklerini ve ayrılmamaları gerektiđini dűŐenen ikiz kimlik tűrű olan idealleŐtirilmiŐ kimlik tűrűnde (Klein, 2003; Schave ve Ciriello, 1983) ikizler birbirlerinden ayrı kaldıklarında yođun anksiyete yaŐamaktadır. İkiizi ile arasında aŐırı bir bađ kurarak bűtűnleŐmiŐ ikizler, sađlıklı ayrıŐma bűtűnleŐme sűreçlerini tamamlayamamaları nedeniyle ikiz eŐlerini psikolojik problemlere itmekte űzellikle ayrılık yaŐamaları gerektiđinde kendilerini yarım ya da eksik hissettikleri sebebiyle boŐluk hissi yaŐamaktadırlar. (Adelman ve Siemon, 1986). İkiizinden farklı okulda eđitim gűrmek zorunda kalan ve ikizi yanında olmadıđı için sosyal anksiyete sorunu yaŐamaya baŐlayan ikizlere yűnelik olgu çalıŐmaları da literatűrde bulunmaktadır (Friedman, 2014).

İkiz bađı űst teması altındaki ikinci ana tema ise ikiz kaybı korkusudur. İkiizlerden birinin kaybı sűz konusu olduđunda hayatta kalan ikizde sorunlar gűrűlebilmektedir. Bu sebeple ikizlerin ikiz eŐlerinin kaybına yűnelik yűrűtűlen çalıŐmalar incelendiđinde en yođun kaygılardan birinin űlűm olduđu gűrűlmektedir. Fotheringham (2000) tarafından yűrűtűlen bir çalıŐmada da ikizlerin ikiz eŐlerini kaybetme korkusu alt teması ortaya çıkmıŐtır. Aynı araŐtırmada ikizlerin ikiz eŐleri ile arasındaki bađ sebebiyle, ikizleri kendisinden űnce űlűr ise nasıl baŐa çıkacaklarını dűŐűndűkleri gűrűlműŐtűr. İkiiz eŐlerini kaybeden bireylerle yűrűtűlen bir çalıŐmada da ikizlerin bu kayıp ile baŐa çıkmalarının oldukça zor olduđu gűrűlműŐtűr (Broderick, 2012).

İkiz bađı űst temasında gűrűlen son ana tema benliđin ikiz eŐine bađlı olmasındır. Bu durum da ikizlerin ikiz eŐlerini en yakın arkadaŐları olarak tanımlamaları ve bir karar alınması durumunda ikizlerinden ayrı karar alamamaları alt kategorileri ile ortaya çıkmaktadır. Bu durum birbirine bađımlı kimlik yapısında sıklıkla gűrűlmektedir. Bu bireyler kendilerini yarım insan olarak gűrmekte, ancak ikizi yanındayken tamamlanıyormuŐ gibi dűŐűnmektedir. Klein (2003) tarafından da açıklandıđı űzere, bu bireyler baŐkaları ile olan iliŐkilerinde de ikiz eŐleri ile kurdukları iliŐkideki yakınlıđı beklemektedir. Bu durumun gerçekleŐmemesi de ikizlerin sadece kendi ikizleri ile arkadaŐlık iliŐkisi yaŐamaları ile sonuçlanabilmektedir. Bu durum, Fotheringham'ın (2000) çalıŐmasında da ayrı bir tema olarak elde edilmiŐtir ve bu durum ben ikizime gűvenirim ikizim de bana, ikiz olarak kendini daha gűçlű hissetmek ve ikizini korumaya çalıŐmak alt temaları ile ortaya konulmuŐtur.

İkiizlerde ayrıŐma ve bűtűnleŐme ve ikiz bađına yűnelik yapılan analizlerde son űst tema ikizliđin paradoksudur. Toplumda her ne kadar iyi iliŐkiler kurdukları dűŐűnűlen bireyler olarak deđerlendirilseler de ikizler kimi zaman da ikiz olmaktan hoŐlanmamakta,

ikizi ile kutuplaşma yaşayabilmektedir. Özellikle ergenlik dönemi en yoğun kutuplaşmaların görüldüğü dönem olarak kabul edilmektedir (Ainslie, 1997; Hay, 2006; Novotny, 1994; Oliver ve Plomin, 2007; Sandbank, 2006). İkizliğin paradoksu olarak tanımlanan bu durum, ikizlerin ikiz eşinden farklı olmak istemelerini ifade etmektedir (Ainslie, 1997). Her ne kadar bu tanımlamaya psikoloji çalışmalarında sık rastlanılmasa da birbirinden zıt ikizlere ya da ikiz eşinden farklılaşmaya çalışan ikizlere yönelik çalışmalar alan yazında bulunmaktadır (Plomin, Lichtenstein, Pedersen, McClearn ve Nesselroade, 1990). Ergenlik döneminde ikiz bağının karmaşık hale gelmesi ikizi ile çatışmaların ana sebebi olarak değerlendirilmektedir (Sandbank, 2006). Bu üst tema altında bireyselleşme çabaları ana teması yer almaktadır. Bu durum da ebeveynlerin ikizlerin her birine yaklaşım tarzları ile ilişkilidir. Bazı durumlarda da ikizler hem ikiz olmaktan hoşlanmakta hem de ikizinden farklılaşarak bireyselleşme çabası içerisinde olabilmektedir. Bir diğer ana tema ise rekabettir. İkizler arası rekabet ikizler tarafından pozitif değerlendirilmekte, ikizlerin hayatına daha çok eğlence ve macera kattığı düşünülmektedir (Klein, 2003, 2012). Rekabet aynı zamanda farklılaşmaya sebep olması sebebiyle de ikizlerde önemlidir (Ainslie, 1997). Bu şekilde kişinin ne olmak istediğine karar verebileceği ve kendini bulmasının sağlanacağı düşünülmektedir (Friedman, 2014). Rekabet ana teması da ikizlerle yürütülen bir çalışmada önemli bir unsur olarak görülmektedir (Conlon, 2009). Bu çalışmaya bakıldığında rekabetin öncelikle ebeveynin dikkatini çekebilme için başladığı görülmekte ancak başarılı olmanın diğerini ezmek anlamına gelmesinden dolayı da ikizlerin bunu yapmaktan kaçındıkları görülmektedir (Ainslie, 1997). Aşırı rekabetin varlığının ise ikiz olmaktan keyif almama ile sonuçlandığı görülmüştür (Case, 1996). Akademik hayata geçiş ile rekabetin okul ortamında da devam edeceği ve bu durumun kimi zaman bir avantaj kimi zaman ise bir dezavantaj olacağı vurgulanmaktadır (Segal ve Russell, 1992). Üst düzey rekabetin ikiz olmayı reddetme ile sonuçlanabileceği (Sandbank, 2006), düzeyinin ayarlanabilmesi ile de literatürde en çok desteklenen ve sağlıklı bulunan ikiz türü olan rekabetçi kimliğin gelişebileceği düşünülmektedir (Klein, 2012).

Araştırma bulguları genel olarak değerlendirildiğinde ikiz bireylerin ayrışma ve bütünleşme sürecinde en etkili kişilerin ebeveynler oldukları görülmektedir. Ebeveynlerin çocuk büyütme yaklaşımları, ikizleri tekizler gibi değerlendirmeleri ya da iki bireyi tek bir birey gibi yetiştirmeye yönelik inançları ikizlerin ayrışma ve bütünleşme süreçleri ile aralarındaki ikiz bağına etkileyen faktörler olarak ortaya çıkmaktadır. Bunların dışında ikiz bireylerin kendilerinin oluşturduğu davranış örüntüleri de etkilidir. Aralarındaki

ilişkinin yakınlığına y6nelik geliştirdikleri ikiz kimlik t6rlerinin de hem ikiz bağı hem ayrışma ve b6t6nleşme ile ilişkili olduğu g6r6lmektedir. İvizlerinden ayrılmaya y6nelik kaygıları da ikiz bağının kuvvetine g6re değişmektedir. Her ne kadar ikizler kuvvetli bir ikiz bağı geliştirse de ikizliğin paradoksu kavramı bağlamında ikiz eşlerinden farklı olmak i7in de 7abalamaktadırlar.

T6m bu bulguların yanı sıra, yurtdışı literat6r6nde ikiz psikolojisi kavramının kendine yer bulduğu ve ikizlerin bilimsel araştırmalara sıklıkla dahil edilen 6zel bir grup oldukları g6r6lmektedir. Ancak 6lkemizde 6zellikle ikizlerin kendi gelişimsel s6re7lerine ve psikolojilerine odaklanan ikiz 7alışmaları sınırlılık g6stermektedir. Bu sebeple bu araştırmadan elde edilen bulgular gerek alanda 7alışan uzmanlara gerekse ikizlerin kendilerine ve ebeveynlerine 6nemli bulgular sunmaktadır. Araştırma sonu7larına g6re ebeveynler bu noktadaki en etkili kişiler olarak g6r6lmektedir. Bu sebeple ikiz 7ocukları olan ebeveynler i7in tekiz ebeveynlerine y6nelik olanlardan farklı ve araştırma bulgularının da değerlendirilebileceği eğitim programları d6zenlenmesi 6nemlidir. İvizler i7in planlanmış ve ikizlerin bireyselleşmelerine odaklı y6r6t6lecek farklı 7alışmalarda 6lkemizde ikiz ve 7oğul psikolojisi yaklaşımına daha fazla odaklanılması noktasında yarar sağlayacağına inanılmaktadır.

İviz psikolojisi bağlamında y6r6t6len araştırmalarda bu araştırmanın bazı sınırlılıklarının g6z 6n6nde bulundurulması 6nerilmektedir. Araştırma nitel metodoloji ile 3 7ift kadın-kadın, 3 7ift erkek-erkek ikiz ile y6r6t6lm6řt6r. İvizlerin hepsi aynı b6lgede yaşamaktadır. Bu sebeple araştırmadan elde edilen sonu7lar benzer b6lgede yaşayan ikiz bireylerin ayrışma ve b6t6nleşme s6reci hakkında bilgi verebilir. Her ne kadar ayrışma ve b6t6nleşmede ve ikiz bağında cinsiyet fakt6r6 6zerine yeterli araştırma bulunmasa da kadınlar ve erkekler i7in ayrı ayrı analiz yapılmamış olması da bir diğer sınırlılıktır. Ayrıca araştırmada ergen ikizlerin ebeveynleri ile g6r6ř6lmemiştir. Ebeveyn g6r6şmelerinin ikizlerin bu s6re7leri hakkında daha detaylı bilgi sağlaması beklenebilmektedir. Bu sebeple gelecek araştırmacılara aynı ve farklı cinsiyet 7ift yumurta ikizlerinin ayrışma b6t6nleşme ve ikiz bağı s6re7lerine y6nelik 7alışmalar y6r6tmeleri 6nerilmektedir. Ayrıca ikizlerle y6r6t6lecek yeni 7alışmalarda araştırmacılara kimlik gelişimi, eğitsel ihtiya7lar, ayrılık kaygısı, ebeveyn ilişkileri, sosyal ilişkiler ve 6l6m korkusu gibi değerkenleri araştırmalarına dahil etmeleri 6nerilmektedir.

Finansal Destek: Yazar bu 7alışma i7in finansal destek almamıştır.

Kaynakça

- Adelman, M. B. ve Siemon, M. (1986). Communicating the relational shift: Separation among adult twins. *American Journal of Psychotherapy*, 40(1), 96-109.
- Ainslie, R.C. (1997). *The psychology of twinship*. New Jersey: Jason Aranson Inc.
- Akerman, B. A. ve Suurvee, E. (2003). The cognitive and identity development of twins at 16 years of age: A follow-up study of 32 twin pairs. *Twin Research*, 6(4), 328-333.
- Beck, C. T. (2002). Releasing the pause button: Mothering twins during the first year of life. *Qualitative Health Research*, 12(5), 593-608.
- Broderick, D. (2012). *Fraternal twins and bereavement: A qualitative study exploring the grief experience of fraternal twins during adolescence and older* (Yayınlanmamış doktora tezi). California School of Professional Psychology at Alliant International University, San Diego.
- Case, B. (1996). *Exploring twin relationship: Is being a twin always fun?* Oregon: Tibbutt Publishing Co.
- Cassell, S. (2011). Examining the twin bond: A look at the psychological development of twins and the differences in individuality and identity differentiation between fraternal and identical same-sex twins (Honors Program bitirme projesi). *Erişim adresi: <https://auislandora.wrlc.org/islandora/object/1011capstones%3A161>*
- Çilesiz, S. (2011). A phenomenological approach to experiences with technology: Current state, promise, and future directions for research. *Educational Technology Research and Development*, 59(4), 487-510.
- Cohen, D. J., Dibble, E. ve Grawe, J. M. (1977). Fathers' and mothers' perception of children's personality. *Archives of General Psychiatry*, 34, 480-487.
- Colpin H., Munter A. Nys, K. ve Vandemeulebroecke, L. (2000). Pre and postnatal determinants of parentingstress in mothers of one year-old twins. *Marriage Family Review*, 30(1), 99-107.
- Conlon, J. L. (2009). *One-whole or one-half: A case study of an identical twin's exploration of personal identity through family perceptions* (Yayınlanmamış doktora tezi). Family and Consumer Sciences Education, Iowa State University, Iowa, USA.
- Conway, D., Lytton, H. ve Pysh, F. (1980). Twin-singleton language differences. *Canadian Journal of Behavioral Science*, 12(3), 264-271.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Damato, E. G., Anthony, M. K. ve Maloni, J. A. (2009). Correlates of negative and positive mood state in mothers of twins. *Journal of Pediatric Nursing*, 24(5), 369-77.
- Diskin, S. (2001). *The end of the twins: A memoir of losing a brother*. Woodstock, NY: Overlook Press.
- Ellison, M. A. ve Hall, J. E. (2003). Social stigma and compounded losses: quality-of-life issues for multiple-birth families. *Fertility and sterility*, 80(2), 405-414.
- Estrin, E. M. (2012). *Individual doubles: A look at twinship and attachment theory*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Counseling Psychology, Pacifica Graduate Institute, MI, USA.
- Fotheringham, J. (2000). *Identical twin women: Their experience of twinship* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Educational Psychology, The University of Regina, Regina, Saskatchewan, Canada.
- Friedman, J. A. (2008). *Emotionally healthy twins: A new philosophy for parenting two unique children*. Boston, Massachusetts: Da Capo Press.
- Friedman, J. A. (2014). *The same but different: How twins can live, love, and learn to be individual*. Los Angeles: USA Rocy Pines Press

- Glazebrook, C., Sheard, C., Cox, S., Oates, M. ve Ndukwe, G. (2004). Parenting stress in first-time mothers of twins and triplets conceived after in vitro fertilization. *Fertility and Sterility*, 81(3), 505-511.
- Golombok, S., Olivennes, F., Ramogida, C., Rust, J. ve Freeman, T. (2007). Parenting and the psychological development of a representative sample of triplets conceived by assisted reproduction. *Human Reproduction*, 22(11), 2896-2902
- Goshen-Gottstein, E. R. (1980). The mothering of twins, triplets, and quadruplets. *Psychiatry*, 43, 189-204.
- Hay, D. A. (2006). Ergenlik ağındaki ikizler ve ortaoğretim. . Akbaş (ev.), *İkizler ve üüzler psikolojisi* (221-261) iinde. İstanbul: Morpa.
- Hay, D. A. ve O'Brien, P. J. (1984). The role of parental attitudes in the development of temperament in twins at home, school and in test situations. *Acta Geneticae Medicae et Gemellologiae: Twin Research*, 33, 191-204.
- Hay, D. A. ve Preedy, P. (2006). Meeting the educational need of multiple birth children. *Early Human Development*, 82, 297-403
- Hirt, E. J. (1981). *Separation-individuation in twins: An objective assessment* (Doktora tezi). Erişim adresi: <http://0-search.ebscohost.com.library.metu.edu.tr/login.aspx?direct=true&AuthType=ip&db=psyh&AN=1982-52864-001&site=eds-live&authtype=ip,uid>
- Klein, B. (2003). *Psychological profiles of twinship: Not all twins are alike*. Westport, CT: Praeger.
- Klein, B. (2012). *Alone in the mirror: Twins in therapy*. New York: Routledge Taylor & Francis Group.
- Lander, I. (2008). Using family attachment narrative therapy to heal the wounds of twinship: A case study of an 11-year-old boy. *Child Adolescence Social Work Journal*, 25, 367-383.
- Lawson, D. M. ve Brossart, D. F. (2004). The association between current intergenerational family relations and sibling structure. *Journal of Counselling and Development*, 82, 472-482.
- Leonard, L. G. ve Denton, J. (2006). Preparation for parenting multiple birth children. *Early Human Development*, 82, 371-378
- Lutz, K. F., Burnson, C., Hane, A., Samuelson, A., Maleck, S. ve Poehlmann, J. (2012). Parenting stress, social support, and mother-child interactions in families of multiple and singleton preterm toddlers. *Family Relations*, 61(4), 642-656.
- Malmstrom, P. M. ve Poland, J. (1999). *The art of parenting twins: The unique joys and challenges of raising twins and other multiples*. NY: Ballantine Books.
- Malmstrom, P. ve Silva, M. (1986). Twin talk: Manifestations of twin status in the speech of toddlers. *Journal of Child Development*, 13, 293-304.
- McEvoy, K. A. (1986). *A description of the nature and quality of female fraternal twin relationships in childhood, adolescence and adulthood* (Doktora tezi). Erişim adresi: <http://0-search.ebscohost.com.library.metu.edu.tr/login.aspx?direct=true&AuthType=ip&db=psyh&AN=1987-55479-001&site=eds-live&authtype=ip,uid>
- Miliora, M.T. (2003). Losers and winners within an intertwin dyad: A case of a twinship, selfobject relationships of a twin. *Clinical Social Work Journal*, 31(3), 263-274.
- Novotny, P. P. (1994). *The joy of twins and other multiple births: Having, raising, and loving babies who arrive in groups*. New York: Crown Publishers.
- Olivennes, F., Golombok, S., Ramogida, C., Rust, J. ve Team, F. U. (2005). Behavioral and cognitive development as well as family functioning of twins conceived by assisted reproduction: findings from a large population study. *Fertility and Sterility*, 84(3), 725-733.

- Oliver, B. R. ve Plomin, R. (2007). Twins' early development study (TEDS): A multivariate, longitudinal genetic investigation of language, cognition and behavior problems from childhood through adolescence. *Twin Research Human Genetics*, 10(1), 96-105.
- Pearlman, E. M. (2000). *Raising twins: From birth through adolescence*. NY: Harper Resource.
- Pearlman, E. M. ve Ganon, J. A. (2000). *Raising twins: What parents want to know, and what twins want to tell them*. New York: Harper Resource.
- Pector, E. A. (2002). Twin death and mourning worldwide: A review of the literature. *Twin Research*, 5(03), 196-205.
- Plomin, R., Lichtenstein, P., Pedersen, N. L., McClearn, G. E. ve Nesselroade, J. R. (1990). Genetic influence on life events during the last half of the life span. *Psychology and Aging*, 5(1), 25.
- Pogrebin, A. (2010). *One and the same: My life as an identical twin and what I've learned about everyone's struggle to be singular*. New York: Anchor
- Sandbank, A. C. (Ed.). (2006). *İkizler ve üçüzler psikolojisi*. Psikolojisi dizisi. (Ö. Akbaş, Çev.). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları A.Ş. (Orijinal eser basım tarihi: 2004)
- Santrock, J. (2012). *Yaşam boyu gelişim*. (Galip Yüksel, Çev.). Ankara: Nobel. (Orijinal eser basım tarihi: 1997)
- Schave, B. ve Ciriello, J. (1983). *Identity and intimacy in twins*. New York: Preager.
- Schroeder, C. (1989). *Separation-individuation and identity in college-aged twins* (Doktora tezi). Erişim adresi: https://ecommons.luc.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://scholar.google.com.tr/&httpsredir=1&article=3643&context=luc_diss
- Segal, N. (2000). *Enwined lives: Twins and what they tell us about human behavior*. New York: Penguin Putnam
- Segal, N. L. ve Russell, J. M. (1992). Twins in the classroom: School policy issues and recommendations. *Journal of Educational and Psychological Consultation*, 3(1), 69-84.
- Showers, J. ve McCleery, J. T. (1984). Research on twins: implications for parenting. *Child Care Health Development*, 10, 391-404.
- Siemon, M. (1980). The separation-individuation process in adult twins. *American Journal of Psychotherapy*, 34(3), 387-400.
- Tavşancıl, E. ve Aslan, E. A. (2001). *İçerik analizi ve uygulama örnekleri*. İstanbul: Epsilon
- Vandell, D. L., Owen, M. T., Wilson, K. S. ve Henderson, V. K. (1988). Social development in infant twins: Peer and mother-twin relationships. *Child Development*, 59, 168-177.
- van der Zalm, J. E. (1999). *Having twins, the experience of mothers* (Doktora tezi). Erişim adresi: http://www.collectionscanada.gc.ca/obj/s4/f2/dsk1/tape9/PQDD_0015/NQ46939.pdf
- Wilson, R. S. (1975). Twins: Patterns of cognitive development as measured on the wechsler preschool and primary scale of intelligence. *Developmental Psychology*, 11(2), 126.
- Withrow, R. ve Schwiebert, V. L. (2005). Twin loss: Implications for counselors working with surviving twins. *Journal of Counseling and Development*, 83(1), 21-28
- Woodward, J. (2006). Working therapeutically with lone twins. *Therapy Today*, 17(4), 35-37.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (9. Genişletilmiş Baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yüksel, P. ve Yıldırım, S. (2015). Theoretical frameworks, methods, and procedures for conducting phenomenological studies in educational settings. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 6(1), 1-20.